1968: „O potřebě obnovit Ústav TGM“ – v rámci ČSAV ⟵ 1950–1954

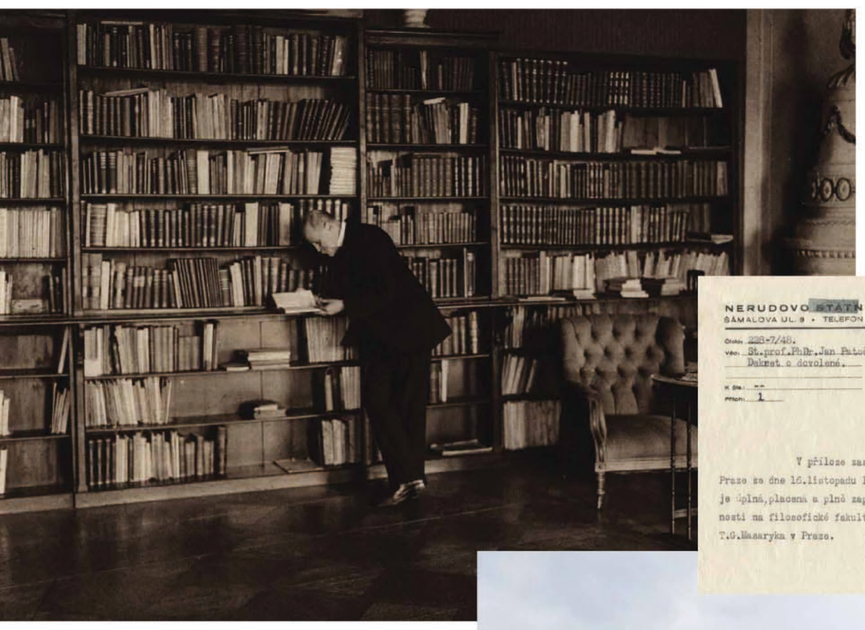

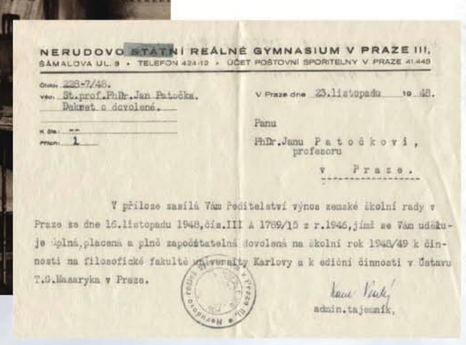

NERUDOVO STÁTNÍ REÁLNÉ GYMNASIUM V PRAZE III,
ŠÁMALOVA UL. 8 • TELEFON 424112 • ÚČET POŠTOVNÍ SPOŘITELNY V PRAZE 41.443

Číslo: 228-7/48.
Věc: St.prof.PhDr.Jan Patočka. Dekret o dovolené.
K čís.: --
Přílohy: 1

V Praze dne 23.listopadu 1948.

Panu
PhDr.Janu Patočkovi,
profesoru
v Praze.

V příloze zasílá Vám ředitelství výnos zemské školní rady v Praze ze dne 16.listopadu 1948,čís.III A 1789/15 z r.1946,jímž se Vám uděluje úplná,placená a plně započitatelná dovolená na školní rok 1948/49 k činnosti na filosofické fakultě University Karlovy a k ediční činnosti v Ústavu T.G.Masaryka v Praze.

Nad Vinohradem
admin.tajemník.

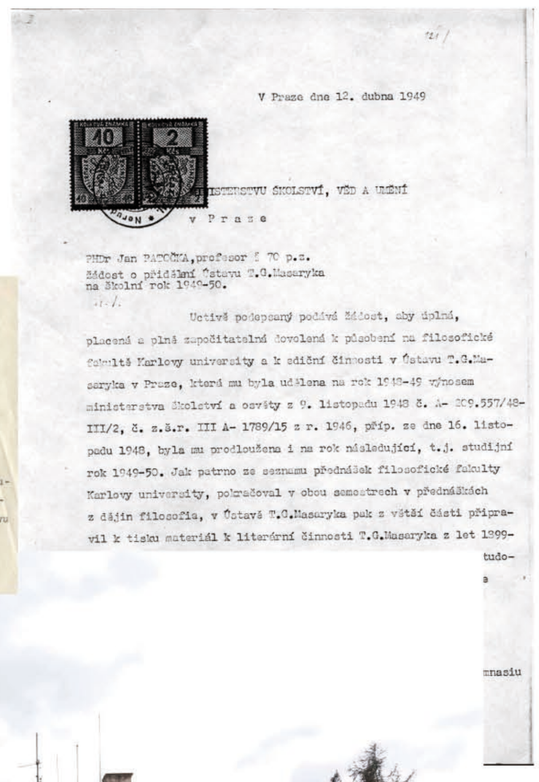

V Praze dne 12. dubna 1949

40 Kčs 2 Kčs

MINISTERSTVU ŠKOLSTVÍ, VĚD A UMĚNÍ
v Praze

PhDr Jan PATOČKA,profesor č. 70 p.s.
Žádost o přidělení Ústavu T.G.Masaryka na školní rok 1948-50.

Uctivě podepsaný podává žádost, aby úplná, placená a plně započitatelná dovolená k působení na filosofické fakultě Karlovy university a k ediční činnosti v Ústavu T.G.Masaryka v Praze, která mu byla udělena na rok 1948-49 výnosem ministerstva školství a osvěty z 9. listopadu 1948 č. A- 209.557/48-III/2, č. z.ř.r. III A- 1789/15 z r. 1946, příp. ze dne 16. listopadu 1948, byla mu prodloužena i na rok následující, t.j. studijní rok 1949-50. Jak patrno ze seznamu přednášek filosofické fakulty Karlovy university, pokračoval v obou semestrech v přednáškách z dějin filosofie, v Ústavě T.G.Masaryka pak z větší části připravil k tisku materiál k literární činnosti T.G.Masaryka z let 1899-

Po vyhazovu z filozofické fakulty se Patočka v letech 1950–1953 uzavírá do badatelské klauzury v Ústavu T. G. Masaryka. Dnešní Masarykův ústav AV ČR dosud uchovává „popis práce“ badatele Jana Patočky: rešerše dokumentů o vztahu TGM ke slovanskému světu do první světové války, o postoji k jihoslovanské otázce, k situaci v Bosně-Hercegovině. Zvláštní pozornost věnoval Patočka Masarykovu boji proti antisemitismu za tzv. hilsneriády. Vypracovaná studie zůstala za tehdejšího režimu bez šance na zveřejnění – vždyť oběti probíhajících politických procesů byly obviňovány ze zločinného sionistického spiknutí. V rámci „boje proti pozůstatkům masarykismu“ je v roce 1953 Ústav TGM převzat státem a v roce 1954 definitivně zrušen. Archiv a knihovna byly z větší části rozchváceny, zbytky zachované v základní knihovně ČSAV vráceny až po roce 1989 do dnešního Masarykova ústavu AV ČR.

Kramářova vila, sídlo Ústavu TGM

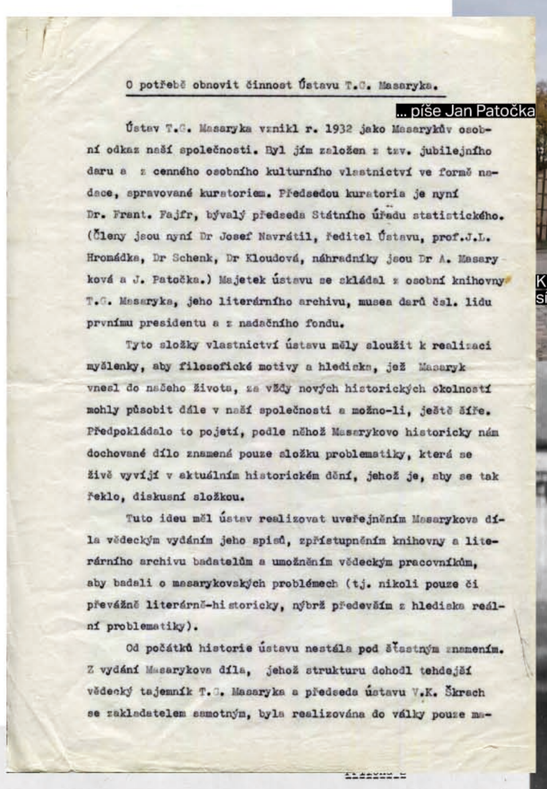

O potřebě obnovit činnost Ústavu T.G. Masaryka.

... píše Jan Patočka

Ústav T.G. Masaryka vznikl r. 1932 jako Masarykův osobní odkaz naší společnosti. Byl jím založen z tzv. jubilejního daru a z cenného osobního kulturního vlastnictví ve formě nadace, spravované kuratoriem. Předsedou kuratoria je nyní Dr. Frant. Fajfr, bývalý předseda Státního úřadu statistického. (Členy jsou nyní Dr Josef Navrátil, ředitel Ústavu, prof.J.L. Hromádka, Dr Schenk, Dr Kloudová, náhradníky jsou Dr A. Masaryková a J. Patočka.) Majetek ústavu se skládal z osobní knihovny T.G. Masaryka, jeho literárního archivu, musea darů čsl. lidu prvnímu presidentu a z nadačního fondu.

Tyto složky vlastnictví ústavu měly sloužit k realizaci myšlenky, aby filosofické motivy a hlediska, jež Masaryk vnesl do našeho života, za vždy nových historických okolností mohly působit dále v naší společnosti a možno-li, ještě šíře. Předpokládalo to pojetí, podle něhož Masarykovo historicky nám dochované dílo znamená pouze složku problematiky, která se živě vyvíjí v aktuálním historickém dění, jehož je, aby se tak řeklo, diskusní složkou.

Tuto ideu měl ústav realizovat uveřejněním Masarykova díla vědeckým vydáním jeho spisů, zpřístupněním knihovny a literárního archivu badatelům a umožněním vědeckým pracovníkům, aby badali o masarykovských problémech (tj. nikoli pouze či převážně literárně-historicky, nýbrž především z hlediska reální problematiky).

Od počátků historie ústavu nestála pod šťastným znamením. Z vydání Masarykova díla, jehož strukturu dohodl tehdejší vědecký tajemník T.G. Masaryka a předseda ústavu V.K. Škrach se zakladatelem samotným, byla realizována do války pouze ma-

skupinové foto pracovníků Ústavu TGM

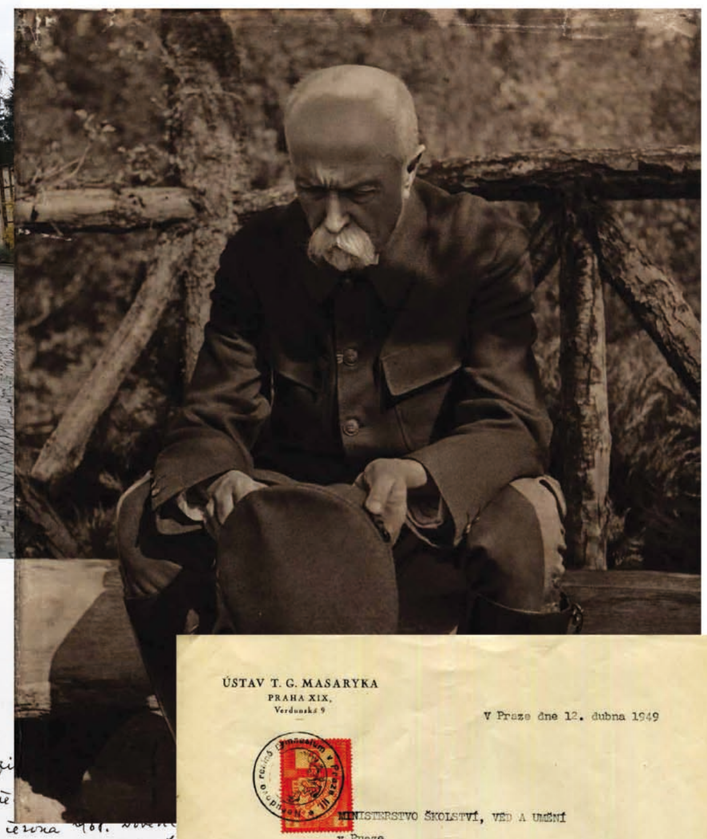

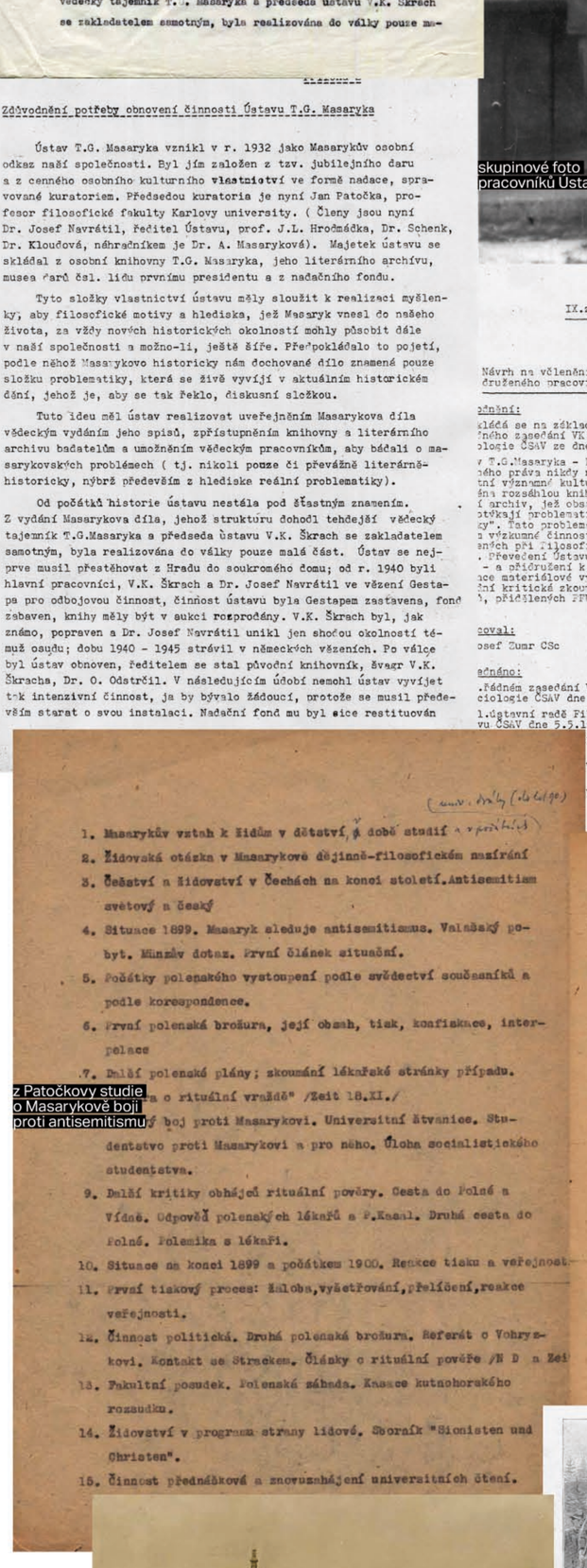

Zdůvodnění potřeby obnovení činnosti Ústavu T.G. Masaryka

Ústav T.G. Masaryka vznikl v r. 1932 jako Masarykův osobní odkaz naší společnosti. Byl jím založen z tzv. jubilejního daru a z cenného osobního kulturního vlastnictví ve formě nadace, spravované kuratoriem. Předsedou kuratoria je nyní Jan Patočka, profesor filosofické fakulty Karlovy university. (Členy jsou nyní Dr. Josef Navrátil, ředitel Ústavu, prof. J.L. Hrochmádka, Dr. Schenk, Dr. Kloudová, náhradníkem je Dr. A. Masaryková). Majetek ústavu se skládal z osobní knihovny T.G. Masaryka, jeho literárního archivu, musea darů čsl. lidu prvnímu presidentu a z nadačního fondu.

Tyto složky vlastnictví ústavu měly sloužit k realizaci myšlenky, aby filosofické motivy a hlediska, jež Masaryk vnesl do našeho života, za vždy nových historických okolností mohly působit dále v naší společnosti a možno-li, ještě šíře. Předpokládalo to pojetí, podle něhož Masarykovo historicky nám dochované dílo znamená pouze složku problematiky, která se živě vyvíjí v aktuálním historickém dění, jehož je, aby se tak řeklo, diskusní složkou.

Tuto ideu měl ústav realizovat uveřejněním Masarykova díla vědeckým vydáním jeho spisů, zpřístupněním knihovny a literárního archivu badatelům a umožněním vědeckým pracovníkům, aby badali o masarykovských problémech (tj. nikoli pouze či převážně literárně-historicky, nýbrž především z hlediska reální problematiky).

Od počátků historie ústavu nestála pod šťastným znamením. Z vydání Masarykova díla, jehož strukturu dohodl tehdejší vědecký tajemník T.G.Masaryka a předseda ústavu V.K. Škrach se zakladatelem samotným, byla realizována do války pouze malá část. Ústav se nejprve musil přestěhovat z Hradu do soukromého domu; od r. 1940 byli hlavní pracovníci, V.K. Škrach a Dr. Josef Navrátil ve vězení Gestapa pro odbojovou činnost, činnost ústavu byla Gestapem zastavena, fond zabaven, knihy měly být v aukci rozprodány. V.K. Škrach byl, jak známo, popraven a Dr. Josef Navrátil unikl jen shodou okolností témuž osudu; dobu 1940 - 1945 strávil v německých vězeních. Po válce byl ústav obnoven, ředitelem se stal původní knihovník, švagr V.K. Škracha, Dr. O. Odstrčil. V následujícím údobí nemohl ústav vyvíjet tak intenzivní činnost, ja by bývalo žádoucí, protože se musil především starat o svou instalaci. Nadační fond mu byl sice restituován

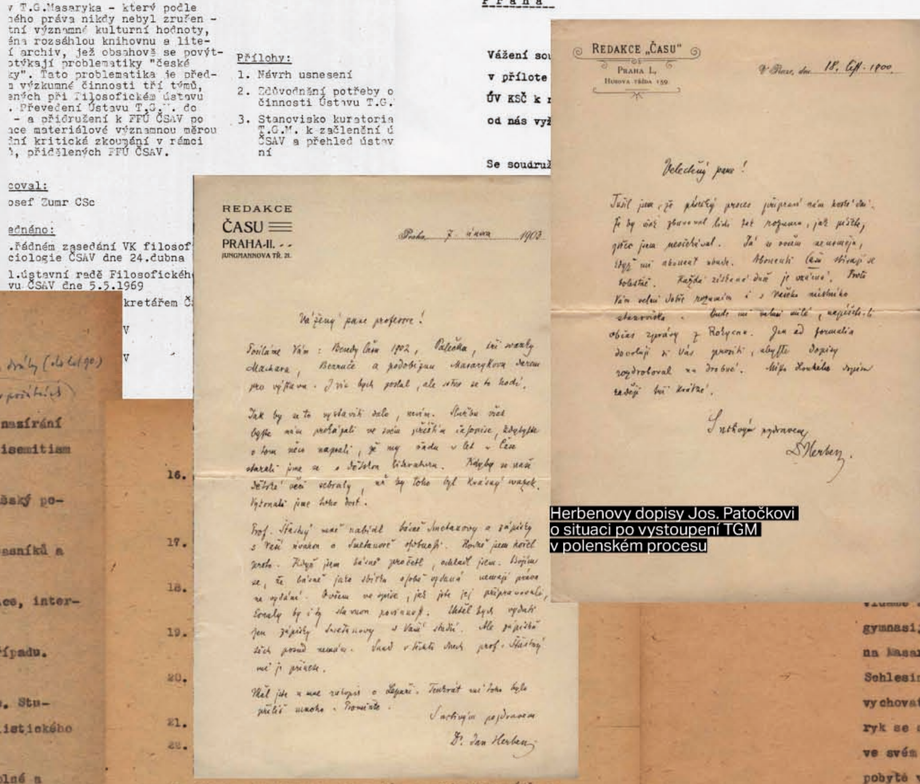

IX.zasedání Přípravné komise ČAV dne 25.6.1

Bod pořadu:

Návrh na včlenění Ústavu T.G.Masaryka do svazku ČSAV jak druženého pracoviště Filosofického ústavu ČSAV

Návrh usnesení:
v příloze 1.

Přílohy:
1. Návrh usnesení
2. Zdůvodnění potřeby o činnosti Ústavu T.G.
3. Stanovisko kuratoria T.G.M. k začlenění ČSAV a přehled ústav ní

O P I S

Komunistická strana Československa
ústřední výbor
ideologické oddělení

Č.J. II.

Praha, dne

Kancelář předsedy
Národního shromáždění
P r a h a

Vážení so
v přílote
ÚV KSČ k
od nás vy

Se soudrul

REDAKCE „ČASU“
PRAHA I.
Hybernská třída 159

V Praze, dne 18. čp. 1900

Velectený pane!

Herbenovy dopisy Jos. Patočkovi o situaci po vystoupení TGM v polenském procesu

REDAKCE
ČASU
PRAHA-II.
JINDŘIŠSKÁ TŘ. 20.

Praha 7. února 1903

Vážený pane profesore!

1. Masarykův vztah k židům v dětství, v době studií a v politice
2. Židovská otázka v Masarykově dějinně-filosofickém nazírání
3. Češství a židovství v Čechách na konci století. Antisemitism světový a český
4. Situace 1899. Masaryk sleduje antisemitismus. Valašský pobyt. Münzův dotaz. První článek situační.
5. Počátky polenského vystoupení podle svědectví současníků a podle korespondence.
6. První polenská brošura, její obsah, tisk, konfiskace, interpelace
7. Další polenské plány; zkoumání lékařské stránky případu.
...a o rituální vraždě" /Zeit 18.XI./
...boj proti Masarykovi. Universitní štvanice. Studentstvo proti Masarykovi a pro něho. Úloha socialistického studentstva.
9. Další kritiky obhájců rituální pověry. Cesta do Polné a Vídně. Odpověď polenských lékařů a P.Kasal. Druhá cesta do Polné. Polemika s lékaři.
10. Situace na konci 1899 a počátkem 1900. Reakce tisku a veřejnosti
11. První tiskový proces: žaloba,vyšetřování,přelíčení,reakce veřejnosti.
12. Činnost politická. Druhá polenská brošura. Referát o Vohryzkovi. Kontakt se Stracken. Články o rituální pověře /N D a Zeit
13. Fakultní posudek. Polenská záhada. Kasace kutnohorského rozsudku.
14. Židovství v programu strany lidové. Sborník "Sionisten und Christen".
15. Činnost přednáškové a znovuzahájení universitních čtení.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23. Sionism a asimilace. Masarykův poměr k těmto směrům u českých židů.
24. Mendl Bejlis, Masarykovo vylíčení kijevského procesu a poslední kampaň pro revisi před válkou.

z Patočkovy studie o Masarykově boji proti antisemitismu

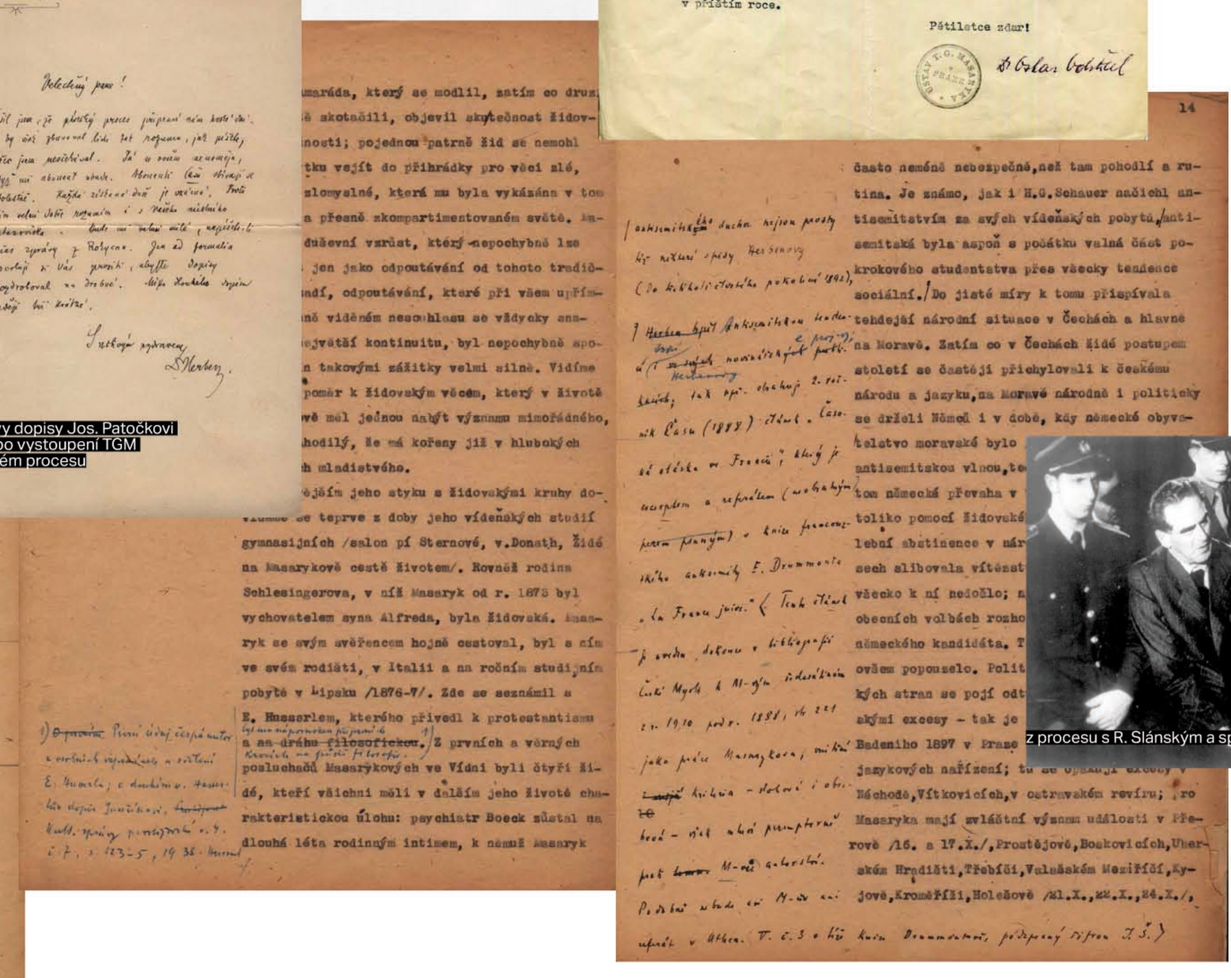

14

...maráda, který se modlil, zatím co druz... ...ě skotačili, objevil skutečnost židov... ...nosti; pojednou patrně žid se nemohl ...tku vejít do přihrádky pro věci zlé, ...zlomyslné, které mu byla vykázána v tom ...a přesně zkompartimentovaném světě. ...duševní vzrůst, který nepochybně lze ...jen jako odpoutávání od tohoto tradiční... ...ádí, odpoutávání, které při všem upřímně vídeňském nesouhlasu se vždycky sna... ...ejvětší kontinuitu, byl nepochybně spo... ...n takovými zážitky velmi silně. Vidíme ...poměr k židovským věcem, který v životě ...vě měl jednou nabýt významu mimořádného, ...hodilý, že má kořeny již v hlubokých ...h mladistvého.

...ějším jeho styku s židovskými kruhy do... ...se teprve z doby jeho vídeňských studií gymnasijních /salon pí Sternové, v.Donath, Židé na Masarykově cestě životem/. Rovněž rodina Schlesingerova, v níž Masaryk od r. 1875 byl vychovatelem syna Alfreda, byla židovská. Masaryk se svým svěřencem hojně cestoval, byl s ním ve svém rodišti, v Italii a na ročním studijním pobytě v Lipsku /1876-7/. Zde se seznámil s E. Hasserlem, kterého přivedl k protestantismu a na druhu filosofickou. Z prvních a věrných posluchačů Masarykových ve Vídni byli čtyři židé, kteří všichni měli v dalším jeho životě charakteristickou úlohu: psychiatr Boeck zůstal na dlouhá léta rodinným intimem, k němuž Masaryk

...často nemálo nebezpečné,než tam pohodlí a rutina. Je známo, jak i H.O.Schauer načichl antisemitstvím za svých vídeňských pobytů. Antisemitská byla aspoň s počátku valná část pokrokového studentstva přes všecky tendence sociální. Do jisté míry k tomu přispívala tehdejší náročná situace v Čechách a hlavně na Moravě. Zatím co v Čechách židé postupem století se častěji přichylovali k českému národu a jazyku,na Moravě národně i politicky se drželi Němci i v době, kdy německé obyvatelstvo moravské bylo ...antisemitskou vlnou,te... ...tom německé převahy v ...toliko pomocí židovské ...lební abstinence v nár... ...sech slibovala vítězst... ...všecko k ní nedošlo; n... ...obecních volbách rozho... ...německého kandidáta. T... ...ovšem popouselo. Polit... ...kých stran se pojí odt... ...ými excesy – tak je ...Badeniho 1897 v Praze ...jazykových nařízení; tu se ...Náchodě,Vítkovicích,v ostravském revíru; ...ro Masaryka mají zvláštní význam události v Přerově /16. a 17.X./,Prostějově,Boskovicích,Uherském Hradišti,Třebíči,Valašském Meziříčí,Kyjově,Kroměříži,Holešově /21.X.,22.X.,24.X./,

z procesu s R. Slánským a spol.

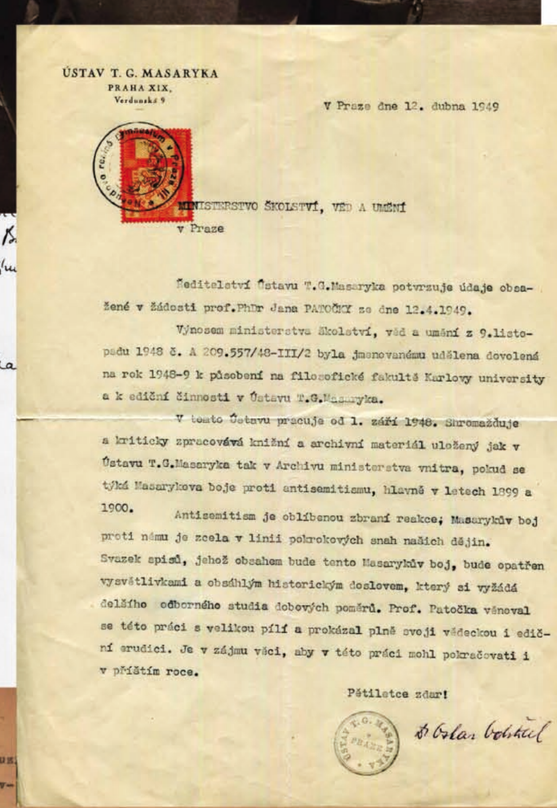

ÚSTAV T. G. MASARYKA
PRAHA XIX.
Verdunská 9

V Praze dne 12. dubna 1949

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, VĚD A UMĚNÍ
v Praze

Ředitelství Ústavu T.G.Masaryka potvrzuje údaje obsažené v žádosti prof.PhDr Jana PATOČKY ze dne 12.4.1949.

Výnosem ministerstva školství, věd a umění z 9.listopadu 1948 č. A 209.557/48-III/2 byla jmenovanému udělena dovolená na rok 1948-9 k působení na filosofické fakultě Karlovy university a k ediční činnosti v Ústavu T.G.Masaryka.

V tomto Ústavu pracuje od 1. září 1948. Shromažďuje a kriticky zpracovává knižní a archivní materiál uložený jak v Ústavu T.G.Masaryka tak v Archivu ministerstva vnitra, pokud se týká Masarykova boje proti antisemitismu, hlavně v letech 1899 a 1900.

Antisemitism je oblíbenou zbraní reakce; Masarykův boj proti němu je zcela v linii pokrokových snah našich dějin. Svazek spisů, jehož obsahem bude tento Masarykův boj, bude opatřen vysvětlivkami a obsáhlým historickým doslovem, který si vyžádá delšího odborného studia dobových poměrů. Prof. Patočka věnoval se této práci s velikou pílí a prokázal plně svoji vědeckou i ediční erudici. Je v zájmu věci, aby v této práci mohl pokračovati i v příštím roce.

Pětiletce zdar!

PhDr. Oldřich Bohatec

nalezení těla Anežky Hrůzové